

REZUMATE / ABSTRACTS

Capul de Meduză și inima împietrită ale spiritului științific modern

Simona Nicoară

Rezumat. Istoria europeană a fost profund legată de creștinism, care și-a pus amprenta asupra civilizației și culturii bătrânului continent până astăzi. Vreme de optsprezece veacuri Cuvântul lui Dumnezeu, transmis de Bisericele creștine, a reprezentat un fundament prioritar al moralei colective, numai că expansiunea cunoașterii filozofice și științifice a creat o stare de concurență cu teologia și cultul creștin. Ocolind cadrul controlat de Biserică savanții și filosofii modernității europene au revoluționat gândirea și au impus, după modelul lui Descartes sau al lui Newton, exigențele unor științe moderne rupte complet de „ipoteza” divinului. Sociologia, istoria, antropologia, filozofia, psihanaliza etc, mai ales științele pozitivistice ale secolului XX, cucerite de spiritul laic, au analizat și susținut consecvent libertatea individului în raport cu „voința” lui Dumnezeu. Științele moderne nu s-au împăcat cu tradiția cultural-religioasă, etichetând-o anacronică, arhaică, învechită, plină de mituri, magie și vrăjitorie. Cele mai multe cercetări interdisciplinare au fost atrase, mai degrabă, de aceste fenomene și practici de la periferia religiei. Acceptarea modelului rațional și științific drept unică grilă a cunoașterii naturii, universului și societății nu numai că a simplificat, dar a condus la subestimarea unor aspecte care ar fi putut fi relevante în analiza fenomenelor religioase!

Cuvinte cheie: religie, sacru, profan, creștinism, teologie, ateism, agnosticism, științe pozitive.

La Tête de Méduse et le cœur insensible des l'esprit scientifique moderne

Simona Nicoară

Resumé. L'histoire européenne a été profondément liée au Christianisme, qui a laissé sa marque sur la civilisation et la culture du vieux continent jusqu'au présent. Pendant 18 siècles, la Parole de Dieu, transmise par les Églises Chrétiennes, a représenté un fondement prioritaire de la morale collective; néanmoins, l'expansion de la connaissance philosophique et scientifique a provoqué un état de concurrence avec la théologie et le culte chrétien. En évitant la sphère contrôlée par l'Église, les chercheurs et les philosophes de la modernité européenne ont révolutionné la pensée et ont imposé, selon le modèle de Descartes ou de Newton, les exigences de certaines sciences modernes qui n'ont rien à faire avec «l'hypothèse» de la divinité. La sociologie, l'histoire, l'anthropologie, la philosophie, la psychanalyse etc., surtout les sciences positivistes du XXe siècle, coquises par l'esprit laïc, ont analysé et ont

constamment soutenu la liberté de l'individu par rapport à «la volonté» de Dieu. Les sciences modernes ne se sont pas mis d'accord avec la tradition culturelle-religieuse, étiquetée pour anachronique, archaïque, dépassée, pleine de mythes, de magie et de sorcellerie. La plupart des recherches interdisciplinaires ont été intéressées plutôt par ces phénomènes et pratiques à la périphérie de la religion. L'acceptation du modèle rationnel et scientifique comme grille unique de la connaissance de la nature, de l'univers et de la société, n'a pas seulement simplifié, mais a mené à une sous-estimation de quelques aspects qui auraient pu être pertinentes dans l'analyse des phénomènes religieux!

Mots-clés: religion, sacré, profane, christianisme, théologie, athéisme, agnosticisme, sciences positivistes.

Unitarieni polonezi în Transilvania

Rüsz-Fogarasi Enikő

Rezumat. Pentru a afla răspunsurile la întrebările formulate interogatoriul trebuie să înceapă prin a înțelege cine sunt de fapt polonezii unitarieni, când și în ce condiții apar aceștia pe scena istoriei. Ideile reformei religioase, implicit cele de sorginte antitrinitariană, au pătruns în Polonia pe la mijlocul secolului al XVI-lea. În această perioadă Polonia a fost un stat multi-etnic, cu diverse opțiuni religioase, încă dinaintea pătrunderii ideilor reformei religioase. Alături de catolici și ortodocși a existat o comunitate mozaică numeroasă iar la periferiile sud-estice ale regatului Polonez trăiau tătarii musulmani. Pe aceste fundamente etnico-religioase au fost sădite semințele reformei religioase. În diverse regiuni, mai ales în orașele preponderent germane, a fost îmbrățișat lutheranismul dar nobilimea poloneză a preferat calvinismul ajungându-se deja ca în 1554 la Slominiki să aibă loc primul sinod al calviniștilor din Polonia.

Însă, în ciuda succesului ideilor reformei în Regatul Polonez biserica catolică a rămas o putere redutabilă, oricât de puternic a fost protestantismul. Deși la mijlocul secolului al XVI-lea a pierdut din poziții, datorită contrareformei a reușit, totuși, să își recâștige odată încrederea în sine, pentru ca după aceea să treacă în ofensivă. La începutul secolului al XVII-lea apropierea între cele două biserici unitariene s-a manifestat nu doar prin persoanele care au venit să slujească biserica unitariană din Cluj ci suntem martorii aprofundării legăturilor dintre crezul unitarienilor polonezi și cei transilvăneni. Acest proces și legăturile strânse între frații polonezi și unitarienii transilvăneni a ajutat la impulsivizarea confesionalizării în biserica unitariană din Ardeal. Dar relația strânsă dintre polonezi și transilvăneni în epoca modernă timpurie nu s-a redus doar la legăturile unitarienilor ci, după cum constatăm în curțile principilor Transilvaniei, deseori întâlnim persoane influente venite din Polonia. Astfel, Ioan Sighismund a avut printre sfetnicii săi apropiați pe Stanislas Niezowski. Unitarienii polonezi și cei din Transilvania au fost într-o legătură permanentă, de aceea nu a fost deloc surprinzător faptul că în momentul în

care unitarienii polonezi devotați propriei lor religii s-au găsit într-o situație de criză ce le afecta religia, un grup al acestora s-a îndreptat către Transilvania găsiindu-și aici refugiul. Nici faptul că majoritatea polonezilor veniți în Transilvania s-au așezat la Cluj nu este de mirare, Clujul fiind încă în acele timpuri un centru important al unitarianismului.

Cuvinte cheie: Regatul Poloniei, Transilvania, Reforma, unitarieni polonezi, unitarieni transilvăneni.

Polish Unitarians in Transylvania

Rüsz-Fogarasi Enikő

Abstract. In order to answer the questions we have raised, our approach should begin by understanding whom the Polish Unitarians really are, when and in what circumstances they make their entrance in history. The ideas of the religious Reformation, including those of an anti-Trinitarian origin, arrived in Poland around the middle of the 16th century. In this period, Poland was a multi-ethnic state, with various religious options, even before the arrival of the Reformation ideas. Alongside the Catholic and Orthodox congregations, a large community of Jews co-existed with the Muslim Tatars of the South-Eastern borders. These were the ethnic and religious foundations in which the seeds of religious reform will flourish. In numerous regions, especially in the German towns, Lutheranism was embraced, although the Polish nobility preferred Calvinism to such a degree that as early as 1554 the first synod of Polish Calvinists was held in Slominiki.

But, despite such accomplishments of the religious Reformation in the Polish Kingdom, the Catholic Church still had a formidable power. In spite of the losses suffered from the middle of the 16th century, the Catholic Church, due mostly to the Counter-Reformation movement, managed to first regain its self-confidence, and then to engage in an active offensive.

At the end of the 17th century, the two Unitarian congregations (from Poland and from Cluj) had close ties amongst themselves, a fact proven by the numerous Polish Unitarians that served in Cluj. These close ties tremendously influenced the increase in Unitarian conversions in Ardeal. Close ties between the Poles and Transylvanians did not mean only ties at the level of Unitarian Churches, but at higher levels as well: the courts of the Transylvanian princes often included influential Poles. For example, one of Ioan Sighismund's closest advisors was Stanislas Niezowski.

The Unitarians from Poland and Transylvania in the early Modern Ages were still closely connected, thus it came as no surprise that when Polish Unitarians faced a difficult religious crisis, a part of them made for and found a refuge in Transylvania. And Cluj was a preferred destination since it had become an important Unitarian centre.

Keywords: Kingdom of Poland, Transylvania, the Reformation, Polish Unitarians, Transylvanian Unitarians.

Clerul român din Transilvania și proiectul identitar național

Valer Simion Cosma

Rezumat. Studiul de față încearcă să structureze câteva dintre elementele fundamentale ale procesului de construcție identitară la românii din Transilvania, dar și să specifice anumite particularități ale procesului determinate de prezența celor două confesiuni religioase – ortodoxismul și greco-catolicismul. Clerul român din Transilvania a jucat un rol semnificativ în procesul modern al construirii identității naționale. Contribuția intelectualilor aparținând celor două confesiuni reprezintă un model propriu de abordare a construcției identitare. Tradiția rolului central al Bisericii pentru elitele române din Transilvania a influențat în mod profund acest proces. Absența unor tradiții statale românești a însemnat transpunerea Bisericii, ca instituție, și a canoanelor sale în poziție de „lege”, o astfel de „lege veche” reprezentând o componentă esențială a identității românilor ortodocși. Procesul modern al construcției identitare nu a fost lansat de stat sau de elitele politice dornice de guvernare, ci de elitele religioase care începuseră să domine viața socială și culturală a românilor.

Cuvinte cheie: identitate națională, Biserică, intelectualitate, cler.

The Romanian Clergy of Transylvania and the National Identity Project

Valer Simion Cosma

Abstract. This study try to structure some key features of modern nation-building process of Romanians in Transylvania, as well as the peculiarities of this development due to their division between two distinctive confessions – Greek Orthodox and Greek-Catholic. The Romanian clergy of Transylvania played a fundamental role in the process of modern national identity construction. The contribution of scholars raised from the two Romanian churches established itself as a genuine model in treating the problem of identity development.

The tradition of centrality of the Church in Transylvania for the Romanian elite profoundly influenced the development of modern nation-building process. The absence of a legal tradition of any Romanian state also left vacant a place for the institution of the Church and its canons (Rule) established themselves as a „law”, later known as „ancient law” as an essential component of the identity of Greek Orthodox Romanians. The project of the modern nation-building process did not came from State or from a political elite who wanted to administrate the power, but from a religious elite who started to dominate the social and cultural life of the Romanians.

Keywords: national identity, Church, intellectuals, clergy.

Puterea modelului. Preotul în viața satului ardelean

Cornel Sigmirean

Rezumat: Preoții, elementul majoritar al elitei românești în societatea modernă a secolelor XVIII-XIX și prima jumătate a secolului XX, au reprezentat modelul pentru marile idealuri religioase și naționale ale românilor. În situația în care credincioșii nu puteau realiza de fiecare dată diferența dintre învățătura creștină și felul cum o reprezintă preotul, ținuta acestuia în societate era determinantă pentru reprezentările credinței trăite. Viața particulară a preotului și a familiei acestuia era permanent supusă controlului public, preoții fiind datori să ofere credincioșilor un model viu de viață creștină. Preotul trebuia să fie părintele și luminătorul poporului. El a trebuit să țină cursuri de alfabetizare, să răspândească prin conferințe publice, dar și prin predici, cultura în rândul poporului; de asemenea prin biblioteci, teatre și alte activități era chemat să dea sfaturi, să ofere modele, dându-le credincioșilor posibilitatea să dobândească elementele de bază ale educației creștine și cetățenești.

Cuvinte cheie: Transilvania modernă, elite ecleziastice, greco-catolicism, ortodoxie, modele umane.

Macarie Ieromonahul – între spiritualitatea creștin ortodoxă și discursul identitar

Theodor Constantiniu

Rezumat: În anul 1822 Macarie Ieromonahul, director al școlii de muzică din cadrul Mitropoliei muntene, tipărește la Viena prima gramatică a muzicii bizantine în limba română. Acest *Theoreticon* pune bazele teoretice ale muzicii psaltice pe noile principii ale reformei hrisantice din 1814. Urmează la scurt timp tipărirea unui *Anastasimatar* și a unui *Irmologhion*. În cea de-a doua jumătate a secolului XX, activitatea culturală a lui Macarie Ieromonahul – îndreptată în direcția stabilirii unui cadru teoretic modern pentru muzica de strană și a adoptării unui text adecvat în limba română pentru cântările liturgice – este interpretată de către istoriografia comunistă ca fiind unul dintre eforturile cărturarilor români în direcția unității naționale. Contribuția sa în sensul îmbogățirii spiritualității ortodoxe autohtone a fost astfel minimalizată, accentul punându-se acum pe identificarea unei conștiințe naționale într-o perioadă când aceasta abia dacă putea fi sesizată în mediile elitei ecleziastice din Principate.

Cuvinte cheie: Ieromonahul Macarie, *Theoreticon*, cânturi bizantine, Biserica Ortodoxă, identitate națională.

Hieromonk Macarie – between Christian Orthodox Spirituality and Identity Discourse

Theodor Constantiniu

Abstract: In 1882, monk priest Macarie, headmaster of the music school founded by the valachian metropolitan Dionisie Lupu, prints in Vienna the first grammar of Byzantine chants in Romanian. This *Theoreticon* lays down the foundations of psalm music based on the principles of hrisantic reformation from 1814. In this direction follow two collections of chants: an *Anastasimatar* and an *Irmologhion*. In the second half of the 20th century, the cultural activity of Macarie – who was concerned towards a modern theory of Byzantine music and for the adaptation of an adequate Romanian text for the liturgical chants – is interpreted by the communist historiography as an effort for the national unity of the Romanians. His contribution in enriching the native orthodox spirituality was thus minimized, the stress falling now on the identification of the national consciousness in an age when this concept could hardly been observed in the medium of the ecclesiastical elite of the Romanian Principalities.

Keywords: monk priest Macarie, Theoreticon, Byzantine chants, Orthodox Church, national identity.

Iulie 1904, Putna – sărbătoare sufletească? Microlecturi, microistorii. Un fragment din viața lui Gala Galaction

Ioana Manta-Cosma

Rezumat. Doctorand la Facultatea de teologie din Cernăuți, Gala Galaction ține să amintească în jurnalul său pelerinajul pe care îl face la mănăstirea Putna, în cinstea lui Ștefan. Pentru că și atunci numele de Ștefan avea rezonanțe sacre și constituia un bun pretext pentru activități politice și diplomatice, se organizează – ba mai mult, ca să folosim un termen modern – se investește într-o sărbătoare la mormântul viitorului *domnitor sfânt*.

Prilej de pelerinaj pentru *urmașii lui Ștefan*, prilej de afirmare a românității pentru cei ce *voiesc să treacă drept români*, prilej de mici speculații diplomatice, prilej de masă mare boierească, prilej de cuvântări și onoruri, iată ziua de pelerinaj la Putna, imaginea unei sărbători văzută prin *gaura cheii* de către Gala Galaction.

Cuvinte cheie: Microlectură, pelerinaj, jurnal, Gala Galaction, sărbătoare.

**July 1904, Putna – *Inner Celebration?*
Microlectures, Microhistories.
A *Fragment* in Gala Galaction's Life**

Ioana Manta-Cosma

Abstract. In July 1904, Gala Galaction was on PhD at the Faculty of Theology from Cernăuți. He writes in his diary about the pilgrimage that he made to the monastery of Putna, in honor of Ștefan. Since those times, the name of Ștefan had sacred resonances, it was a good pretext to organize political and diplomatic activities - and even more, to use a modern term - to invest in a celebration at the tomb of the future saint ruler.

It was also an occasion for pilgrimage, it was an opportunity for the affirmation of the Romanian nation, it was an opportunity for diplomatic speculations, it was a good pretext to eat and drink a lot, an opportunity for political speeches. This is the pilgrimage to Putna, a picture seen through the keyhole of Gala Galaction.

Keywords: microlecture, pilgrimage, diary, Gala Galaction, celebration.

**Ortodoxie majoritară – greco-catolicism provincial:
despre biconfesionalismul românilor ardeleni
în primul deceniu interbelic**

Lucian Turcu

Rezumat. Acest studiu analizează complicata ecuație politică–confesiune–naționalism apărută după constituirea României Mari. Accentul cade pe situația celor două Biserici românești din Transilvania (ortodoxă și greco-catolică) și pe relația concurențială stabilită între ele. S-au avut în vedere aspectele de ordin legislativ care au normat relația cultelor cu statul român imediat după 1918. A fost indicată succesiunea de etape care au asigurat ortodoxiei un regim preferențial în constelația cultelor din România. Au fost puse în lumină reacțiile din mediul greco-catolic față de această situație, dar și strategiile gândite de elita clericală și laică pentru prezervarea propriei identități. Studiul survolează profilul instituțional al ambelor Biserici în primul deceniu interbelic, cu sublinierea principalelor modificări față de perioada anterioară. Ultima parte este dedicată aspectelor privind viața religioasă: pelerinaje, vizitații canonice, devoțiuni, cateheze etc.

Cuvinte cheie: ortodoxie, greco-catolicism, România Mare, provincie, religie majoritară, viața religioasă.

The Orthodox Majority – Provincial Greek-Catholicism: The Dualism of Confession of The Romanians in Transylvania in The First Decade of The Inter-war

Lucian Turcu

Abstract. This study analyzes the complicated political, religious and national equation emerged after the establishment of Great Romania. The emphasis is on the situation of two Romanian Churches in Transylvania (Orthodox and Greek-Catholic) and the competitive relationship established between them. We taken to consideration the legislative issues that have normalized this relationship as soon as 1918. The study indicates sequence of steps that provided preferential treatment in the constellation of the Orthodox Churches in Romania. Reactions were made in light of the Greek-Catholic community to this situation, but also the clerical and secular elite strategies to preserve their identity. The study reveals the institutional profile of both Churches in the first decade of the Inter-War, underlining the main changes from previous period. The last part is devoted to aspects of religious life: pilgrimages, devotions, catechesis etc.

Keywords: Orthodoxy, Greek-Catholicism, Great Romania, province, religious majority, religious life.

Autocefalia și Patriarhatul în gândirea episcopului Râmnicului Noul Severin, Bartolomeu Stănescu (1875-1954)

Cătălin-Valentin Raiu

Rezumat. Studiul de față prezintă câteva idei politice ale episcopului Râmnicului Noului Severin, Bartolomeu Stănescu (1875-1954), menite să portretizeze un tip de reflecție social-creștină, diferită de mainstream-ul intelectualității române interbelice. În mod paradoxal evenimente cu semnificații, mai degrabă politice decât teologice, cum sunt dobândirea Autocefaliei (1885) și ridicarea la rangul de Patriarhie (1925), receptate în epocă, dar și astăzi, ca succese ale națiunii române, nu ocupă un loc central în arhitectura socio-politică imaginată de episcopul Bartolomeu Stănescu. Avem de-a face însă cu o transplantare în spațiul românesc interbelic a unei viziuni denumite „creștinism social“ și definită la începutul secolului al XX-lea ca un corp eclectic de idei contrarevoluționare, pus în practică prin instrumente liberale și inițiat din sensibilități socialiste. Personalitate vizibilă prin poziția ocupată în cadrul Bisericii Ortodoxe Române, Senatului, dar mai ales prin promovarea publică a creștinismului social, eșecul proiectului episcopului Bartolomeu Stănescu ne oferă indicii pentru imposibilitatea unei formule creștin-democrate imaginate sub semnul subsidiarității, anti-etatismului, democrației, personalismului și anti-comunismului. A contrario, citirea în cheie politică a unor evenimente și dezbateri

bisericești interbelice ne portretizează o societate incomplet modernizată, dornică de paternalism și autoritarism și mai ales guvernată de o concepție organicistă asupra națiunii, care exclude formule de tip liberal sau creștin democrat.

Cuvinte cheie: națiune, creștinism social, subsidiaritate, Patriarhat, autocefalie.

Autocephaly and Patriarchate in the Reflections of Bartolomeu Stănescu (1875-1954), Bishop of Râmnic Noul Severin

Cătălin-Valentin Raiu

Abstract: Presenting few political ideas of the bishop of Râmnic Noul Severin, Bartolomeu Stănescu (1875-1954), I am trying in this paper to portray a social-christian approach very different from the interwar Romanian intelligentsia mainstream. Rather political than theological, events as the recognition of the Romanian Orthodox Church as autocephalous (1885) and as Patriarchate (1925) regarded at their time and also today as major successes of the Romanian nation, are not placed at the core of the social-political architecture imagined by the bishop Bartolomeu Stănescu.

In his case we are rather dealing with a transplantation of a doctrine named Social Christianity and defined as an eclectic body of counter-revolutionary ideas implemented with liberal tools and born out of socialist sensibilities. Important figure in the Romanian Orthodox Church and Senat, moreover as a public promoter of Social Christianity, the failure of his political project gives us the clues to understand why christian-democracy has never been born along with the principles of subsidiarity, anti-statism, democracy, personalism or anti-communism. On the contrary, the political reading of the interwar ecclesiastical debates and events is due to prove that the society was incomplete modernized, eager for paternalism and authoritarianism and mostly under the seige of an organic nationalism which has expelled liberal or christian-democrat approaches.

Keywords: nation, Social Christianity, subsidiarity, Patriarchate, autocephaly.

Stahanovistul: *martirul* comuniștilor în anii '50

Mihai Teodor Nicoară

Rezumat. *Întrecerea socialistă* și trepat ei superioară stahanovismul au fost concepute în anii '50 ca principale direcții ale Partidului și Guvernului, în vederea creerii unei noi atitudini față de muncă și implicit asigurării creșterii productivității economiei socialiste. *Stahanovist* era acel muncitor, tehnician sau inginer care, pe baza unei inovații făcute de el și care era aplicată în procesul de producție, contribuia la perfecționarea tehnicii și procesului tehnologic, la mecanizarea muncii,

îmbunătățirea simțitoare a tehnicii securității muncii și a condițiilor de muncă. Esența stahanovismului a constat într-o *raționalizare conștientă* a efortului, o muncă bazată pe cunoașterea profundă a mașinii și a muncii eficiente. Stahanovistul nu trebuia să facă supraeforturi, ci să-și reducă efortul, să desființeze pierderile de timp, prin pregătirea din vreme a materialului de lucru, prin reglarea mașinii și introducerea unor noi metode de muncă. Partidul și Guvernul au înțeles că, pentru a stimula, recompensa și populariza pe fruntași și stahanoviști, pentru a extinde aplicarea metodelor înaintate de muncă, trebuia să stabilească niște reguli precise, în acest sens. Stahanovistul, fruntașul în producție, echipa, brigada, tura, secția, șantierul sau întreprinderea fruntașă beneficiau de premii, medalii, scutiri de taxe, bilete de odihnă și tratament, atâta timp cât păstrau neschimbat ritmul eficienței în producție.

Cuvinte cheie: om nou, morală socialistă, întrecere socialistă, stahanovist, fruntaș în muncă, morală comunistă, Plan de Stat, Plan Cincinal.

Le stakhanoviste: le martyr des communistes des années '50

Mihai Teodor Nicoară

Resumé. Dans les années 50, la compétition socialiste et son degré supérieur, le stakhanovisme ont été conçus comme les directions essentielles du Parti et du Gouvernement en vue de la création d'une nouvelle attitude vis-à-vis du travail et implicitement de l'assurance de la croissance de la productivité économique socialiste. Le stakhanoviste était l'ouvrier, le technicien ou l'ingénieur qui, à la base d'une innovation faite par lui-même et appliquée dans le processus de la production, contribuait au perfectionnement de la technique et du processus technologique, à la mécanisation du travail, à l'amélioration considérable de la technique de la sécurité du travail et des conditions de travail. L'essence du stakhanoviste consistait en une rationalisation consciente de l'effort, un travail basé sur la connaissance profonde de la machine et du travail efficace. Le stakhanoviste ne devait pas faire des supra-efforts, mais il devait réduire son effort, éliminer les pertes de temps, au moyen de la préparation en avant du matériel de travail, au moyen de l'ajustement de la machine et de l'introduction de nouvelles méthodes de travail. Le Parti et le Gouvernement ont bien compris que, pour stimuler, récompenser et faire connaître les chefs de file et les stakhanovistes, pour prolonger la mise en pratique de méthodes avancées de travail, ils devaient établir des règles précises en ce sens.

Le stakhanoviste, le chef de production, l'équipe, la brigade, le changement, le service, le chantier ou l'entreprise en chef de file bénéficiaient de prix, de médailles, d'exonération des taxes, de tickets-vacances et traitement, pour autant qu'ils gardaient le même rythme de l'efficacité en production.

Mots-clés: Homme nouvel, morale socialiste, compétition socialiste, stakhanoviste, chef de file du travail, morale comuniste, Plan d'État, plan quinquennal.

Biserica și Statul în raport cu homosexualitatea

Raluca Maria Viman

Rezumat. Articolul de față urmărește relația și evoluția raporturilor dintre Biserică (Catolică și Ortodoxă) și stat în ceea ce privește subiectele de natură etică și morală, studiul în cauză prezentând problema homosexualității în raport cu cele două instituții amintite mai sus.

Dacă înainte de secolele XIX-XX homosexualitatea este o problemă strict reglementată de Biserică, instituție ce joacă rolul de principal etalon moral al societății, treptat se va face o deplasare a acestui subiect dinspre sfera religioasă spre cea reglementată de instituția statului.

Partea doua a articolului prezintă ca studiu de caz atitudinea Bisericii Catolice și a celei Ortodoxe în ceea ce privește homosexualitatea: bazele și sursele pe care aceasta își construiește discursul - Biblia, scrieri religioase, teologie morală, enciclice sau catehisme, canoane; definirea homosexualității, văzută ca păcat sau boală morală, și modalitățile prin care trebuie abordat acest subiect de către cadrele ecleziastice și credincioși – consiliere ecleziastică, compasiune și înțelegere, persoanelor homosexuale fiindu-le recomandat un stil de viață abstinent.

Considerându-se a fi direct responsabilă în a-și duce credincioșii spre mântuirea eternă, Biserica – atât cea Catolică cât și cea Ortodoxă - va stabili anumite precepte morale și legi etice care să ghideze credinciosul spre o viață decentă, morală, care să-l îl ducă mai apoi spre mântuirea sufletului.

Cuvinte cheie: homosexual, desfrânat, biserică, stat, moravuri, discurs religios, teologie morală, catolic, ortodox.

L'Eglise et L Etat vers l'homosexualité

Raluca Maria Viman

Resumé. Cet article décrit la relation et l'évolution des rapports entre L'Eglise (Catholique et Orthodoxe) et L'état sur des sujets de nature éthique et morale, cette étude présentant le problème d'homosexualité par rapport aux deux institutions nommées plus haut. Si avant les siècles XIX-XX l'homosexualité était un problème strictement réglementé par l'Eglise, l'institution qui a joué un rôle d'étalon moral principal de la société. Puis progressivement nous enregistrons un déplacement de ce sujet de la sphère religieuse vers celle réglementée par l'institution d'état. La deuxième partie de l'article présente, comme étude de cas, l'attitude de l'Eglise Catholique et de celle Orthodoxe en ce qui concerne l'homosexualité: les bases et les sources sur lesquelles l'église construit son discours - Le Bible, les écritures religieuses, la théologie morale, encycliques et catéchisme, des canones; la définition d'homosexualité, vue comme un péché ou maladie morale et les modalités

par lesquelles on doit aborder ce sujet par les cadres ecclésiastiques et les fidèles – conciliation ecclésiastique, compassion, compréhension, en général les homosexuels étant astreints à suivre une vie d’abstinence.

En se considérant directement responsable pour amener ses fidèles vers le salut éternel, L’Eglise – ainsi celle Catholique que celle Orthodoxe – va établir certains concepts de morale et lois éthiques pour guider le fidèle vers une vie décente, morale et qui va l’amener ensuite vers le salut de son âme.

Mots-clés: homosexuel, non chaste, église, état, moraves, discours religieux, théologie, morale, catholique, orthodoxe.

Persecutarea membrilor organizației „Martorii lui Iehova” în estul Europei: motive doctrinare

Nicolae Fuștei

Rezumat: După cel de-al Doilea Război Mondial, Organizația „Martorii lui Iehova” a cunoscut o răspândire rapidă în Europa. În unele state, în special cele totalitare precum Germania și URSS, membrii organizației au fost supuși persecuțiilor. Motivele persecuțiilor au ținut de anumite precepte doctrinare ale Mentorilor lui Iehova, precum conceptul acestora despre statele de drept, atitudinile negative față de instituțiile politice și sociale, dar și refuzul de a îndeplini serviciu militar și lipsa de respect față de legi, care, în concepția iehoviștilor, vin în contradicție cu propria înțelegere a Bibliei

Cuvinte cheie: Armageddon, Biblie, congres, Constituția URSS, deportare, guvernare politică, legislația sovietică, Martorii lui Iehova, Organizație, persecuție, Regatul lui Iehova, Scriptură, securitatea statului, Studenții în Biblie, Turnul de Veghe.

The Persecution against ”Jehovah’s Witnesses” in Eastern Europe: Ideological Reasons

Nicolae Fuștei

Abstract: After the Second World War, the Organisation „Jehovah’s Witnesses” is experiencing a rapid spread in Europe. In some countries, especially those with totalitarian government as Germany and the USSR, the organization’s members were persecuted. The reason for the persecution served some doctrinal principles of Jehovah’s Witnesses, such as those related to their concept of state governments, negative attitude towards political and other social institutions, as well as the refusal to participate in military service and disobedience to the laws which, accordingly to their concepts, are in contradiction with their understanding of Bible.

Keywords: Armageddon, Bible, congress, USSR Constitution, deportation, political governing, Soviet legislation, Jehovah’s Witnesses, Organization, persecution, Jehovah’s Kingdom, Scriptures, state security, Bible Students, Watch Tower.

Religia șintoistă și importanța sa în cadrul culturii japoneze

Alexandru Letia

Rezumat: Religia japoneză Shinto, precum și mitologia poporului japonez, reprezintă un punct central al întregii lor culturi. Shintoismul a suferit o serie de influențe de-a lungul timpurilor: Confucianism, Taoism, Budism din China, Coreea și India. Dacă adăugăm și pătrunderea violentă a “barbarilor” în 1853 (moment ce echivalează cu nașterea ultra-naționalismului japonez), putem identifica acele “cărămizi” pe care s-a dezvoltat acel construct “tare” culturii, mentalității și spiritului japonez de astăzi. Tradițiile, ritualurile, importurile culturale, sistemul de credințe și ceremoniile “condimenteză” doar acest construct. Utilizând aceste date, precum și imaginea pe care o putem deduce din primele însemnări, ne propunem să înțelegem relația dintre timp, mentalitate, istorie și culturi.

Cuvinte cheie: mitologie, Shinto, evoluție și cristalizare, metamorfoză, imaginarul Shinto, imagologie.

The Importance of the Shinto Religion in Japanese Culture

Alexandru Letia

Abstract: The Japanese Shinto religion, and the mythology of the Japanese people, represent a fundamental point of their entire culture. Shintoism suffered a lot of influences over the course of history, such as Confucianism, Taoism, Buddhism from China, Korea, India. By adding the violent opening of Japan's borders by the “Barbarians” in 1853, which can be considered the ignition point of their (ultra) nationalism, we have a sum of bricks that form the highly unbreakable construct that is today the Japanese culture, mentality and spirit. Their customs, rituals, their cultural imports and their beliefs and ceremonies are just the flavours that spice this article, and by combining them with the image we have from one of our earliest records, the reader can create a bridge of understanding between time, mentality, history and cultures.

Keywords: mythology, Shinto, evolution and crystallization, metamorphosis, Shinto image, Imagology.

Moral Determinism and individual Responsibility in early Greek Thinking

Radu Bandol

Abstract: The present study engages an interrogation that runs through the history of thinking and is acute even in contemporaneity: which is the ratio between one's personal responsibility and its being determined by things, deeds, and external

entities? In the case of the man with a Homeric way of thinking, it will be argued for this one's being determined by a nature external to his own and a responsibility traced by the limits of this nature. The ratio between the concepts of determination and responsibility takes place in the case of the Homeric man along the migration from an irrational frame of thinking (mythic, unscientific in the modern sense) towards the rational (based on terminology and reflection), on the one hand, and from a natural religion to a philosophical conceptualization, on the other.

The general frame in which we can situate the intentional behaviour of the Greeks is given by the understanding of its relation to the sources of thinking. The contemplation of Nature will take one to cosmogonic or theogonic representations, and the introspection on the feeling of freedom, the awareness to a smaller or a greater extent of the moral responsibility, the impulse of doing something or of avoiding accomplishment, will generate ethical reflections. The interference of factors external to man with this one's nature will have as a consequence the modification of thinking and behaviour. The archaic frame in which the Homeric man can be placed reflects the dominance of the emotional, the lack of the principle of causality and of self-conscience.

The ancestral mental space, in which the intentional attitude of the Homeric man is immersed, is also traced by *Moirā*, i.e. the dominant conception of a certain order of Nature, which will afterwards assume alternative forms of the moral dominance of Destiny, Justice or Law. *Moirā* is in agreement with collective representations, that inalienable frame delivered by society in which and by means of which the whole individual thinking is constrained to move. As *Moirā* does not refer to an ordered or planned disposition of Nature, through an act of will and because it does not have an individual purpose or plan, it accepts an area of manoeuvre from the individual, but its limits should not be exceeded, otherwise this one commits injustice.

The analysis of the concept of person along the line of the body – soul relationship observes the fact that the Homeric man does not have a unified concept of person, but he can reason it by means of the *yuch*, regarded as collective, universal soul. The traditional relationship of the body with the soul will take on a new dimension in the 5th century B.C., influenced by a new religious mentality: the soul starts to have a conflictual relationship with the body, with which it has felt in agreement up to that moment, and acquires a rational dimension. The image of the ratio between the moral determinism and the individual responsibility for the man with Homeric thinking is completed by his forms of irrationality found in the ritualic madness of ecstasies, the need for a transcendental authority that offers safety (the cult of Dionysos), the acceptance of the idea of inherited guilt for which satisfaction in the life here has to be offered, posthumously or through the doctrine of reincarnation, the fear of being stained together with the will for purification, as well as the explanation of behaviour in cognitive language.

Keywords: moral determinism, individual responsibility, man with Homeric thinking way, *Moirā*, collective representation, *Psychē*.

Școala românească din Transilvania dezvoltare, concepte, supraviețuire.

Cristian Lupu

Rezumat: Dezvoltarea școlii românești din Transilvania mijlocului de secol al XIX-lea putem spune că se identifică cu persoana lui Andrei Șaguna. Întreaga lui activitate pe tărâm bisericesc, politic, școlar a avut ca obiectiv ridicarea culturală, emanciparea și afirmarea poporului român din Transilvania. Acesta a văzut școala primară ca o temelie a întregului sistem educațional astfel că și-a concentrat o mare parte din energie în direcția dezvoltării acestei instituții socotind-o tipul de instituție cel mai necesar românilor. Dacă Andrei Șaguna și-a îndreptat eforturile spre a crea o școală românească în care să predomine spiritul bisericesc au existat în perioadă voci care au dorit o școală mai practică care să răspundă necesităților țărănimii și care să fie susținută nu de comunitățile românești ci din banii bugetului imperial. Anul 1868 aduce o organizare propriu-zisă a învățământului primar din întreaga Ungarie prin legea ministrului de culte, baronul Iosif Eötvös. Legile ce vor urma pun școala românească într-o situație dificilă iar intelectualii români iau atitudine împotriva acestora în vederea salvării spiritului românesc din școli.

Cuvinte cheie: Transilvania, școală, națiune, proiecte educaționale, legislație.

The romanian school from Transylvania, development, concepts, survival

Cristian Lupu

Abstract: We can say that the development of the romanian school from Transylvania in the middle 19th century can be identified with Andrei Șaguna activity. His entire activity on political, educational and spiritual ground have had as an objective the cultural growth and emancipation of the romanian people from Transylvania. For him the primary school was the basis of the entire educational system there for he focus a big part of his time to it. If Andrei Șaguna tried to create a romanian school in witch the church to have a big influence, there were voices in the period who wanted a more practical school that can relate to the pesants needs and can be sustained by the imperial budget and not the romanian communities. The year 1868 brings a more conturated organization of the primary school from Hungary with baron Iosif Eötvös law. The folowinf laws will put the romanian school in a difficult situation and the romanian intellectuals take stand against this laws in their atempt to save the romanian spirit in schools.

Keywords: Transylvania, school, nation, educational projects, legislation.

Transilvania – un portret muzical ***Turneul Brahms Joachim din 1879***

Otilia Badea

Rezumat: Studiul are în vedere conturarea unui peisaj cultural transilvănean la final de secol XIX. Punctul de pornire îl reprezintă un eveniment muzical de mare răsunet ce a străbătut Transilvania în toamna lui 1878. Este vorba de turneul a două personalități muzicale ale romantismului vienez reprezentat de compozitorul și pianistul Johannes Brahms, și de virtuozul violonist Joseph Joachim. Acest material structurat în două părți, prezintă în prima parte ambientul artistic - în special cel muzical - reprezentat de instituțiile de învățământ muzical, cele de teatru, operă, coruri și orchestre, ce activau pe teritoriul Transilvaniei în a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

În acest ambient cultural mixt își fac apariția cei doi muzicieni, descrierea turneului constituind materialul părții secunde a studiului de față. Prin reacțiile publicului la un turneu de asemenea calibru, se pot intui atitudini de ordin social, politic și cultural. Modurile în care publicul transilvănean, variază din punct de vedere etnic, receptează acest turneu, permit observarea unei atmosfere culturale și politice în care principiul național a influențat reacțiile.

Cuvinte cheie: Transilvania, sfârșitul secolului al XIX-lea, Turneul *Brahms – Joachim*.

La Transylvanie – un portrait musical. ***La Tournée du Brahms – Joachim din 1879***

Otilia Badea

Resumé. L'étude vise à présenter un paysage culturel de Transylvanie à la fin du XIXème siècle. Le point de départ de l'article est un événement musical de grande visibilité qui a traversé la Transylvanie pendant l'automne de 1878. Il s'agit de la tournée de deux figures musicales: le compositeur et pianiste de Vienne Johannes Brahms et le violoniste Joseph Joachim. Ce matériel est divisé en deux parties, la première partie présente le milieu artistique - en particulier la musique - représenté par les établissements d'enseignement, le théâtre, l'opéra, les chorales et les orchestres, qui étaient en Transylvanie dans la seconde moitié du XIXe siècle.

De cet environnement mixte émergent ces deux musiciens. La tournée constitue le matériau de la seconde partie de cette étude. On surprend une attitude sociale, politique et culturelle, de la réaction du public au tournoi. Le principe de la nation a influencé les réactions du public qui était très divers de point de vue ethnique. On voit clairement l'atmosphère culturelle et politique dans les manifestations du public.

Mots-clés: La Transylvanie, fin du XIXème, La Tournée du *Brahms – Joachim*.

Misiunea civilizatoare a Franței în presa franceză a celei de-a Treia Republici. Studiu de caz: cotidianul *le Temps* (1870-1914)

Mara Leonte

Rezumat: Crearea Imperiului colonial francez a reprezentat mai mult decât cucerirea unor teritorii noi. La nivelul societății franceze un amplu discurs colonial, amplu a promovat avantaje și idealuri ale politicii coloniale franceze, în mijlocul unei societăți de masă, care este invitată să participe la deciziile politice ale statului. Misiunea, rolul colonizator al Franței devine unul dintre pilonii fundamentali în construirea discursului colonial. Francezii, grație civilizației, culturii și experienței lor, în ceea ce privește crearea și gestionarea unui regim democratic, au obținut dreptul de a arăta aceste lucruri și altora. Primitivii, sălbaticii și superstitioșii, acestea fiind principalele trăsături ale indigenilor, își au ei înșiși propriile diferențe în imaginea populațiilor arabe și în cele ale populațiilor din Africa Neagră. Prezența franceză are rolul de a administra aceste regiuni într-o manieră eficientă, prin educarea și convingerea indigenilor, în privința beneficiilor și durabilității regimului colonial. Discursul colonial, care se găsește în cotidianul *Le Temps*, unul dintre cele mai informate jurnale ale celei de-a Treia Republici, poate fi definit prin două atribute: complexitatea informației date și propaganda subtilă pro colonială.

Cuvinte cheie: politică colonială, a Treia Republică, discurs colonial, misiune civilizatoare, presă, indigeni.

La mission civilisatrice de la France dans la presse française de la Troisième République. Etudes de cas: le quotidien *le Temps* (1870-1914)

Mara Leonte

Resumé. La création de l'empire colonial français a représenté beaucoup plus que la conquête des nouveaux territoires. Au niveau de la société française un ample et soigneusement construit discours colonial a promu les avantages et les idéaux de la politique coloniale française au milieu d'une société de masse qui est invitée à participer aux décisions politiques de l'état. La mission, le rôle colonisateur de la France devient un des piliers fondamentaux dans la construction du discours colonial. Les français, grâce à leur civilisation, culture et expérience en ce qui concerne la création et gestion d'un régime démocratique, ont obtenu le droit de le montrer aussi aux autres.

Primitives, sauvages et superstitieux – ceux sont les principales traits des indigènes, même si on trouve des différences dans l'image des populations arabes et celle des populations de l'Afrique Noire. La présence française a le rôle d'administrer ces régions d'une manière efficiente en éduquant et convaincant les indigènes en ce qui concerne les bénéfices et la durabilité du régime colonial. Le discours

colonial qu'on trouve dans le quotidien *Le Temps*, un des mieux informés journaux de la Troisième République, peut être défini par deux attributs : complexité de l'information donnée et propagande subtile pro coloniale.

Mots-clés: politique coloniale, Troisième République, discours colonial, mission civilisatrice, presse, indigènes.

Nostalgia originii: Perspective postcoloniale în cartea *Surfacing* de Margaret Atwood

Uroš Tomić

Rezumat: În această lucrare, voi discuta diferite aspecte interconectate ale postcolonialismului în romanul *Surfacing*, de Margaret Atwood: tradiția, identitatea culturală și individuală, opoziția dintre centru și periferie. O atenție particulară se va acorda relației dintre corp și limbaj, se vor reprezenta diferite ipostaze ale corpului feminin al personajului principal, a cărui călătorie reprezintă o încercare simbolică de a transcende opoziții și limite culturale, încercând să depășească o criză a identității.

Cuvinte cheie: literatură postcolonială, Margaret Atwood, *Surfacing*, centru-margine, identitate.

Yearning for the womb: Postcolonial aspects of Margaret Atwood's *Surfacing*

Uroš Tomić

Abstract: In this paper, I will discuss different interconnected aspects of postcolonialism in the novel *Surfacing*, by Margaret Atwood: tradition, cultural and individual identity, center/margin opposition and body. Particular focus will be placed upon dialectics between body of language and the female body of main character, whose journey represents symbolical attempt of transcending cultural oppositions and borders and identity crisis.

Keywords: postcolonial literature, Margaret Atwood, *Surfacing*, body, center/margin, identity.

Tipologii ale politicianului de succes din perspectivă memorialistică – câteva modele ale unui secol de activitate politică; a doua jumătate a secolului al XIX-lea și prima jumătate a secolului al XX-lea.

Cristian Manolachi

Rezumat: Articolul este o scurtă incursiune în *noua istorie a elitelor*. Studiul dedicat mentalității clasei politice românești, încearcă să creioneze câteva modele ale politicianului de succes în veacul cuprins între a doua jumătate a secolului XIX și

prima jumătate a secolului XX. Am abordat sursele de natură memorialistică ținând cont de două aspecte: inițial am investigat modul în care politicienii se imaginau pe ei înșiși (C. Argetoianu) și, mai apoi am analizat modul în care clasa politică era percepută de către elite.

Scopul studiului a fost identificarea anumitor caracteristici observabile ale elitei clasei politice românești și conturarea diferitelor aspecte ale politicienilor. În acest sens am întocmit genealogii, am urmărit formarea intelectuală a acestora, am întocmit biografii generale, cu scopul de a încerca conturarea unui model de succes, de a identifica calitățile necesare ale politicianului de succes. Am prezentat câte un reprezentant pentru câteva din tipologiile politicienilor din epocă: tipologia politicianului complet, a oratorului, a pasionatului, a controversatului.

Cercetarea mai amplă a operelor memorialistice ale elitei, poate genera rezultate spectaculoase în domeniul mentalităților colective, datorită multitudinii de informații complexe neexploatate, pe care aceste izvoare narative le-ar putea oferi istoriei. Acest fapt ar conduce la realizarea unei imagini complete și totale a societății românești, cu observarea facilă a schimbărilor survenite ca urmare a deciziilor politice, fenomenelor sociale etc.

Cuvinte cheie: istoria elitelor, mentalități colective, tipologii, memorii, politicieni, societate.

Successful models of Romanian political leaders from the memoir genre perspective. A century of political activity; the second half of the nineteenth century and the first part of the twentieth century

Cristian Manolachi

Abstract: The article is a brief overview about *The New History* of the elites. The study dedicated to the Romanian political class mentality, tries to outline a few models of successful politician in the age between the second half of the nineteenth century and the first half of the twentieth century. I approached the memoir sources based on two aspects: first I investigated the way politicians imagined themselves (C. Argetoianu) and then I examined how the political class was perceived by the elite (I.C. Brătianu, E. Carada, Take Ionescu, I.G. Duca).

The purpose of this study was to identify certain observable features of the Romanian political elite and to shape various aspects of the politicians' personality. Thus, I compiled genealogies, I followed their intellectual formation and I made general biographies, in order to try to shape a successful model and to identify the necessary qualities of a successful politician. I have presented a representative characteristic for several topmost politicians: the thorough, the oratory, the passionate, the controversial typology of politician.

A broader investigation of the memoirs written by the elite, can generate spectacular results in the collective mentality field, due to the large untapped

complex information that these sources could offer to history. This would result in a complete and total picture of the Romanian society, with easy observation of the mentalities' changes as a result of the political decisions and of the politicians' behaviour.

Keywords: history of elites, collective mentalities, typologies, memoirs, politicians, society.

Subiectivitate și identitate în romanele *Tsing*, *Snow man* și *Bait* de David Albahari

Milan Miljković

Rezumat: Având ca punct de reper trei romane scrise de David Albahari, unul dintre cei mai populari și recunoscuți romancieri sârbi, autorul articolului ține să discute în acest studiu aspecte ale creației identitare și subiective, reprezentate la diferite nivele literare: tehnici și voci narrative, cronotopul drumului, limbajul. Studiul se va apleca în mod special asupra problemelor puse de auto-exil și subiectivitate nomadă, pentru că una dintre ipoteze este că David Albahari confirmă modelele postmoderne ale Subiectului fragmentat și dispersat, dar ajunge să stabilească o semnificație importantă casei din diaspora – casa ce nu are rădăcini sociopolitice, geografice sau culturale.

Cuvinte cheie: identitate, roman, subiectivitate, cronotop, David Albahari.

Subjectivity and Identity in the novels *Tsing*, *Snow man* and *Bait* by David Albahari

Milan Miljković

Abstract: Considering three novels written by David Albahari, one of the Serbian most popular and widely recognized novelist, the author will attempt to discuss in this paper the issues of subjectivity and identity creation, represented at various literary levels: narrative techniques and voice, chronotope of the road, the setting and the language. Specific focus will also be placed on the question of the (self) exile and nomadic subjectivity because one of the main hypotheses is that David Albahari affirms postmodern models of fragmented and dispersed Subject but manages to establish an important sense of *diasporic* home – the home that does not have particular sociopolitical, geographical or cultural roots.

Keywords: identity, novel, subjectivity, chronotope, David Albahari.